

Harekâtlar Ekseninde Türkiye'nin Suriye'de Terörle Mücadelesi

Recep Kaya

Öğr. Gör., Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Atatürk Sağlık Hizmetleri MYO., Sağlık Kurumları İşletmeciliği Prog.
Afyonkarahisar, Türkiye, recepkaya03@gmail.com

Makale Bilgileri

ÖZ

Makale Geçmişi

Geliş: 26.07.2020

Kabul: 22.11.2020

Yayın: 27.12.2020

Anahtar Kelimeler:

Arap Baharı,
Türk Silahlı Kuvvetleri,
Harekât

Arap Baharı'nın etkisiyle Suriye'de Ocak 2011'de yoksulluğa, yolsuzluğa ve insan hakları ihlalleri nedeniyle küçük gösteriler halinde başlayan olaylar kısa sürede ülke geneline yayılmıştır. Esad Hükümeti'nin göstericilere sertlikle müdahale etmesi sonucunda, rejim muhalifleri halktan da destek bularak karşı mücadeleye girişmiştir. Yıllardır Esad Rejimi tarafından baskı altında tutulan muhalifler bu durumu fırsat bilerek birçok kent yönetimini ele geçirmiştir. Başlangıçta rejime karşı birlikte hareket eden Sünni gruplar zamanla rakip haline gelmişlerdir. Bu süreçte Irak'ta kurulan ve zamanla etkisini hem Irak hem de Suriye topraklarında gösteren Irak ve Şam Devleti (DEAŞ), bu iki ülkenin mevcut topraklarının önemli kısmını ele geçirmiştir.

Çeşitli ülkelerden ve Suriye-Irak yerel halkından militan desteği gören terör örgütü DEAŞ, Suriye'de muhaliflerin ve Kürtlerin hâkim olduğu yerler ile Esad Rejimi'nden birçok yeri ele geçirek Türkiye'ye komşu haline gelmiştir. Ayrıca Türkiye'nin 1980'li yıllardan günümüze mücadele ettiği PKK terör örgütü, Suriye kolu PYD aracılığıyla Türkiye'nin güney sınırında rejimin iç savaş nedeniyle PYD'ye bıraktığı ve zamanla DEAŞ ile mücadelesi sonucu kazandığı yerlerde "kantonlar" oluşturmuştur. Batı'dan ve özellikle de ABD'den her türlü desteği alan PYD/YPG terör örgütü kendisine muhalif olan Kürt siyasi lider ve oluşumları etkisizleştirerek rakipsiz hale gelmiş ve Suriye'de yönetiminde olan yerlerde "kanton" adı verilen yapıları birleştirmeye kalkışmıştır. Böylece 2011 yılında başlayan iç karışıklıklar süreç içinde iç savaşa dönüşmüştür.

Türkiye güney sınırlarının DEAŞ-PYD/YPG-PKK terör örgütleri tarafından ele geçirilmesini, bu örgütlerce yapılan saldırıları ulusal güvenlik ve stratejilerine tehlike gördüğü için müdahale etmek durumunda kalmıştır. Bu çalışmada, Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyine gerçekleştirdiği harekâtlar gerekçe, amaç, süreç ve sonuçları açısından ele alınarak Türkiye'nin kazanımları açısından değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Turkey's Fight Against Terrorism in Syria in the Axis of the Military Operations

Article Info

ABSTRACT

Article History

Received: 26.07.2020

Accepted: 22.11.2020

Published: 27.12.2020

Keywords:

Arab Spring,
Turkish Armed Forces,
Operation

Events that began in January 2011 in Syria as small demonstrations due to poverty, corruption and human rights violations due to the influence of the Arab Spring soon spread throughout the country. As a result of the Assad government's harsh intervention against the demonstrators, opponents of the regime began to fight against it, finding support from the public. The opposition, which has been under pressure from the Assad regime for years, has taken control of many cities, knowing this situation as an opportunity. Sunni groups that initially acted together against the regime have become rivals over time. In this process, the state of Iraq and Damascus (ISIS), established in Iraq and showing its influence over time on both the territory of Iraq and Syria, captured a significant part of the existing territory of these two countries.

The terrorist organization Daesh, which has militant support from various countries and local residents of Syria and Iraq, has become a neighbor to Turkey by capturing opposition and Kurdish-dominated places in Syria and many places from the Assad regime. In addition, the PKK terrorist organization, which Turkey has been fighting since the 1980s, has created "cantons" on Turkey's southern border through its Syrian branch, the PYD, where the regime left the PYD due to civil war and eventually won as a result of its struggle with Daesh. The PYD/YPG terrorist organization, which has received all kinds of support from the West and especially from the United States, has become unbeatable by neutralizing Kurdish political leaders and formations that oppose it, and has attempted to unite structures called "cantons" in places under its rule in Syria. Thus, the internal upheavals that began in 2011 turned into civil war in the process.

Turkey has had to intervene because it sees the capture of its southern borders by Daesh-PYD/YPG-PKK terrorist organizations and the attacks carried out by these organizations as a danger to its national security and strategies. In this study, Turkey's operations in northern Syria were considered in terms of justification, purpose, process and results and tried to be evaluated in terms of Turkey's achievements.

Atf/Citation: Kaya, R. (2020). Harekâtlar Ekseninde Türkiye'nin Suriye'de Terörle Mücadelesi, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 143-165.

"This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)"

GİRİŞ

Ortadoğu çeşitli etnik, din ve mezhebe mensup kişileri barındıran sosyo-kültürel çeşitlilik ile yeraltı zenginliği açısından yüksek öneme haiz bir coğrafyadır. Özellikle yeraltı zenginlikleri ve stratejik konumu nedeniyle ilgi odağı olan bu coğrafya çeşitli siyasi güçlerin rekabet alanı haline gelmiştir (Yüce, 2016: 270-273).

Tarihi çok eski dönemlere kadar uzanan Suriye topraklarında günümüze kadar Asurlar, Sümerler, Roma ve Bizans İmparatorlukları, Selçuklular, Eyyubiler, Memlükler ve Osmanlılar gibi çok sayıda ve farklı devletler hâkimiyet kurmuşlardır. Türkiye'nin güneyinde Arap Coğrafyası ile bağlantısını sağlayan bir Ortadoğu ülkesi olan Suriye, konumuyla olduğu kadar tarihi ve kültürel açılarından da Türkiye açısından önem arz etmektedir.

Osmanlı Devleti'nin yaklaşık 400 yıl gibi uzun bir süre hâkimiyeti altında kalan Suriye, I. Dünya Savaşı sonrasında topraklarının İtilaf Devletleri arasında paylaşımı ile Fransa tarafından işgal edilmiştir. 1920 yılında kurulan Fransız manda yönetimi tarafından idare edilen Suriye, Fransa'dan bağımsızlığını 1946 yılında kazanmıştır (Şen, 2004: 105). 1963 yılından itibaren Baas Partisi'nin iktidarda olduğu Suriye Arap Cumhuriyeti, 1970 yılından itibaren yine bir Baas Partili olan Esad ailesi tarafından yönetilmektedir.

Asker kökenli bir kişi olan ve 1970 yılında darbeyle iktidara gelen Hafız Esad, iktidarda olduğu dönem içerisinde özellikle muhalefete ve azınlıklara karşı takındığı sert tutumu ile bilinmektedir. 2000 yılında hayatını kaybetmesi üzerine Suriye'de cumhurbaşkanlığı koltuğuna geçen Beşar Esad, iktidarının ilk yıllarında sert ve müdahaleci bir tavır sergilemese "Arap Baharı" etkisiyle başlayan olaylar sonrasında babası Hafız Esad gibi sert tutumu sergilemekten geri kalmamıştır. Sert politika uygulanmasında Esad ailesinin de mensup olduğu Nusayri nüfusunun ülke nüfusunun %13 lük (Akdemir, 2000: 201-237) kısmına tekabül etmesi nedeniyle iktidarı kaybetmek istememeleri, etnik ve mezhep farklılıkları ile elbette ekonomik faktörler gelmektedir.

2002 yılında Türkiye'de iktidara gelen Ak Parti Hükümeti dış politikada komşularla sıfır sorun, ekonomik istikrar ve işbirliği, bölgesel anlamda sistem kurucu ve lider olma tarzında politikalar izlemiştir (Gözen, 2010: 115-145). Türkiye'nin 1998 yılından "Arap Baharı"na kadar Suriye ile yaşanan normalleşme ve iyi ilişkiler ortamı, Esad Rejimi'nin sivil halka yönelik sergilediği sert tutumu sonucunda bozulmuştur (Toraman, 2015: 53).

Dış politika, bir ülkenin kendi sınırları içerisinde yürütmekte olduğu politikadan farklı olarak, ilişki kurduğu ülkeler ile politikasını sürdürürken çıkarları ve hedefleri doğrultusunda biz ve öteki kavramlarına vurgu yapar (Arı, 2006: 62). Başka bir görüşe göre, dış politikanın ulusal bir kimlik için vazgeçilmez bir faktör ve sınırları olduğu ifade edilmektedir (Dağı, 2002: 54).

Suriye'de yaşanan ve halen devam eden krizden siyasi, ekonomik, askeri, toplumsal ve özellikle de güvenlik anlamında olumsuz etkilenen Türkiye, Suriye İç Savaşı ile Irak ve Şam Devleti ya da Arapça telaffuzuyla ed-Devlet'ül İslâmiyye fi'l Irak ve's Şam (DEAŞ) ve Suriye Demokratik Birlik Partisi (PYD)/Halk Savunma Birlikleri (YPG)-Kürdistan İşçi Partisi (PKK) terör örgütlerinin ortaya çıkardığı özellikle güvenlik sorununu bertaraf etmek amacıyla sahada mücadele etme yoluna gitmiştir (İsmayil, 2017: 182).

Türkiye jeopolitik konumu neticesinde özellikle Irak ve yakın dönemde de Suriye'den gelen ve kendisini hedef alan saldırılara karşı sınır ötesi harekâtlar düzenlemiştir. Çalışmada Türkiye'nin Suriye sınırı boyunca vatandaşlarını, şehirlerini ve devlet mekanizmasının işlerliğini hedef alan DEAŞ ve PYD/YPG-PKK terör örgütlerine karşı gerçekleştirdiği Fırat Kalkanı Zeytin Dalı ve Barış Pınarı

Harekâtlarının amaçları, sonuçları, askeri ve siyasi kazanımlar üzerinden ele alınarak stratejik bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

ARAP BAHARI

“Arap Baharı” 2010 yılının Aralık ayında Tunus'ta bir mühendis olan ancak seyyar satıcılık yaparak geçimini sağlayan [Muhammed Buazizi](#) isimli kişinin dövülmesi ve tezgâhına el konulması sonucu “ekmek, onur, özgürlük” için kendisini yakması ile başlayan ve kısa süre içinde tüm Arap Dünyası'nı içine alan bir olgudur. “Arap Baharı” ile birlikte Moritanya, Umman, Fas, Suudi Arabistan, Irak, Bahreyn, Cibuti, Batı Sahra, Irak, İran ve Lübnan gibi pek çok ülkede protesto ve yürüyüşler gerçekleştirilmiştir.

Halkın yönetimlere karşı başlattığı protestolar sonucunda Tunus, Mısır, Libya ve Yemen'de iktidarlar değişmiş; Ürdün, Umman, Yemen ve Kuveyt'te ise hükümetlerin yenilenmesi yoluna gidilmiştir. Suriye'de ise diğer Arap ülkelerinden farklı olarak iç savaş ortaya çıkmıştır (Göçer ve Çınar, 2015: 5).

“Arap Baharı”nın çoğu Arap ülkesine kısa sürede yayılmasında ve etkisini göstermesinde önemli etkenlerden biri hiç şüphesiz sosyal medyadır. İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişme ve ilerlemeler halkın meydana gelen olaylardan daha kolay ve erken haber almasını sağlamaktadır. Özellikle Facebook, Twitter, Youtube gibi internet üzerinden erişilebilen programlar ile halklar birbirlerine kolayca uyum sağlamak ve olayların seyrini etkilemektedir (Telli, 2012: 66).

Arap Dünyası'nı etkisi altına alan ve başlangıçta barışçıl gösterilerle başlayan protestolar, iktidarların şiddet ve zor kullanma tutumu sergilemeleri sonucu içinden çıkılmaz bir hal almıştır. Olayların nedenleri arasında işsizlik, kötü yaşam koşulları, demokrasi ve özgürlük talepleri, adalet, eşitlik, insan hakları gibi evrensel olarak değerlendirilebilecek talepler bulunmaktadır. Yönetimlerin aynı aile içinde el değiştirmesi ve zamanla diktatörleşmesi, sosyo-ekonomik sıkıntılar, halkın alım gücünün düşüklüğü, özgür düşünce ortamının yokluğu zemin hazırlayan diğer önemli etkenlerdir (Yalçınkaya ve Yalçınkaya, 2017: 84).

2011 yılında etkisini Suriye'de de göstermeye başlayan “Arap Baharı”, halkın başlattığı protesto gösterilerinin Esad Rejimi tarafından şiddetle bastırılmaya çalışılması sonucu isyana dönüşerek ülkenin birçok bölgesine yayılmıştır. Bu durum sonucunda Suriye'de yaygınlık kazanan şiddet olayları ve rejimin sert tutumu Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne (BMGK) intikal etmiştir. BMGK' da ABD ve Avrupa Ülkeleri Esad'ın yönetimden ayrılması gerektiğini belirtirken, Çin ve Rusya kalmasından yana görüş belirtmiştir (Pabst, 2017: 25-27).

SURİYE'NİN KUZEYİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN SINIR ÖTESİ HAREKÂTLAR

Türkiye üç kıtanın birbirine bağlandığı bir kavşak noktasında bulunmakta ve dünyanın belki de etnik, dini, mezhebi faktörler nedeniyle en karmaşık bölgesi olan Ortadoğu Coğrafyası'nda yer almaktadır. Türkiye tarihi süreç içerisinde, küresel ve bölgesel güç odaklarının bölgesinde ve dünyada güçlü bir aktör olmasının engellemek istemesi nedeniyle terörist unsurların saldırılarıyla karşı karşıya kalmıştır. Bu terör saldırılarının genel olarak Türkiye'nin güney ve doğu komşuları olan Irak, Suriye, İran ve Ermenistan'dan geldiğini söylemek mümkündür.

Devletler sınırlarının ve bu sınırlar içerisinde yaşayan halkının can, mal ve namus güvenliğini sağlamak, işlemekte olan devlet sisteminin zarar görmesini engellemek, sınırları boyunca askeri ve siyasi üstünlük kurmak, stratejik olarak ön plana çıkmak gibi gerekçelerle sınır ötesi harekâtlar gerçekleştirmektedir. Sınır ötesi harekât kavramı kısaca, bir devletin caydırıcılık özelliği taşıyan askeri

unsurlarının, komşu devlet sınırlarında bulunan ve kendisini hedef alan zararlı aktörlerin bertaraf edilmesi amacıyla gerçekleştirmiş oldukları harekâttır (Çölükoğlu, 2019).

Fırat Kalkanı Harekâtı (FKH)(24 Ağustos 2016 – 29 Mart 2017)

Fırat Kalkanı Harekâtı (FKH), Türkiye'nin 1974 yılındaki Kıbrıs Barış Harekâtı sonrasında kendi inisiyatifi ile gerçekleştirdiği en kapsamlı ve en önemli ilk harekâttır. Ayrıca bu harekât Suriye'deki küresel güçler ABD ve Rusya gibi devletlerin bir anlamda ikna edilmesi açısından diplomatik, sonuçları açısından askeri ve stratejik bir başarıdır. Jackman'a (2009: 2) göre, "Başarılı bir askeri harekât, siyasi durumda bir iyileşme sağlamalıdır". Türkiye bu harekâtle Suriye'de planlı, kararlı, öncelik alan ve dengeleri gözeterek hareket eden bir güç olduğunu göstermiş ve hem sahada hem de masada kazanmanın önünü açmıştır.

Fırat Kalkanı Harekâtının Gerekçesi

Suriye'yi de etkisi altına alan Arap Baharı kısa süre içerisinde ülkeyi kaos ortamına ve iç savaşa sürüklemiştir. Kargaşa ortamlarında yayılma etkisi en fazla olan yapılar terör oluşumlarıdır. Türkiye'nin en uzun kara sınırına sahip olduğu komşu ülke Suriye'de yaşanan olaylar sonucu 911 km olan sınırının büyük bir kısmında DEAŞ ve PYD/YPG-PKK terör örgütleri ile komşu olmak durumunda kalmıştır. Suriye'de yaşanmakta olan istikrarsızlık sürecini güvenlik sorunu olarak gören Türkiye, misafir etmek zorunda kaldığı Suriyelilerin sayısının artması, terör örgütlerinin Türkiye'nin şehirlerini ve vatandaşlarını hedef alması da dâhil birçok neden dolayısıyla oluşan durumu iç sorun olarak görmeye başlamıştır (Gök, 2019: 103-104).

TSK'DAN DAEŞ'E 'FIRAT KALKANI' OPERASYONU

Şekil 1: FKH Öncesi Suriye'de Fırat'ın Batısını Gösteren Harita (Yeni Şafak, 2017).

Azez-Cerablus arasındaki yaklaşık 100 km uzunluğundaki sınır hattını elinde bulunduran DEAŞ terör örgütünün özellikle 2016 yılının başından itibaren Kilis başta olmak üzere Türkiye'nin sınır illerine roket ve füzelerle saldırması ile Türkiye'de gerçekleştirdiği eylemler sonucunda çok sayıda Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ve yabancı hayatını kaybetmiş ve yaralanmıştır. DEAŞ'ın Türkiye'de gerçekleştirdiği saldırılar ve sonuçları tablo1'de gösterilmiştir (Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı, 2017: 34-45).

Tablo 1: DEAŞ'ın Türkiye'de Gerçekleştirdiği Saldırıları ve Sonuçları

DEAŞ'ın Türkiye'de Gerçekleştirdiği Eylemler ve Sonuçları							
Eylem Yeri	Tarih	Vefat		Yaralı		Kaçırma-Rehin	
		Güv. Gücü	Sivil	Güv. Gücü	Sivil	Güv. Gücü	Sivil
Niğde Jandarma-Emniyet Birliği	20.Mar.14	2	1	3	8		
Tır Şoförlerinin Kaçırılması	10.Haz.14						32
Musul Başkonsolosluğu Sal.	11.Haz.14						49 rehin
İstanbul Turizm Şube Müdürlüğü	06.Oca.15	1		2			
Adana-Mersin	18.May.15				4		
Diyarbakır HDP Mitingi	05.Haz.15		4	8	279		
Şanlıurfa-Suruç	20.Tem.15		34		86		
Kilis	01.09.2015	1				1 Asker	
Ankara Tren Garı	10.Eki.15		100		417		
Diyarbakır-Kayapınar	26.Eki.15	2		7			
Yab. Gazetecilere Suikast	2015		3				
İstanbul Sultan Ahmet	12.Oca.16		12 yab.		16		
İstanbul İstiklal Caddesi	19.Mar.16		4 yab.		21'i Türk 45 kişi		
Gaziantep Emniyet Müd.	01.May.16	3		26	5		
İstanbul Atatürk Havalimanı	28.Haz.16		48		240		
Gaziantep	13.Tem.16	1					

Gaziantep-Şahinbey	20.Ağu.16		56		94		
Gaziantep	16.Eki.16	3		9	4		
İstanbul Reina Gece Kulübü	01.Oca.17	1	38		95		
Toplam		14	300	55	1293	1	81

Türkiye, Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesi'nin 51. maddesi gereğince meşru müdafaa hakkına dayanarak Suriye'nin kuzeyinde bulunan Cerablus-Azez hattındaki DEAŞ terör örgütüne direkt, PYD/YPG-PKK terör örgütüne ise dolaylı olarak operasyon başlatmıştır. BM 51. maddesi "BM üyelerinden birisinin silahlı saldırıya hedef olması durumunda Güvenlik Konseyi'nin barış ve güvenliğin tesisi için önlem alıncaya kadar üye devletlerin bireysel ya da ortak meşru savunma haklarını kullanabileceklerine hükmetmektedir. Türkiye bu meşru hak çerçevesinde Suriye'den kendisine yöneltilen terör tehditlerini bertaraf etmek için harekete geçmiştir (Yeşiltaş vd., 2017: 9).

Fırat Kalkanı Harekâtının Amaçları

30 Kasım 2016 tarihinde toplanan Milli Güvenlik Kurulu (MGK) sonrası açıklanan bildiriye harekâtın amaç ve hedefleri "Fırat Kalkanı Harekâtının temel hedefinin, hudut güvenliğimizin sağlanması, ülkemize yönelik saldırıların önlenmesi, DEAŞ ve diğer terör örgütlerinin bölgeden tamamen temizlenmesi olduğu bir kez daha belirtilmiştir. Suriye'nin toprak bütünlüğü esas olmak üzere kardeş Suriye halkının ve bölgedeki vatandaşlarımızın güvenliği için, PYD/YPG-PKK unsurlarının terör koridoru oluşturma hedeflerine izin verilmeyeceği vurgulanmıştır" şeklinde ifade edilmiştir (TC MGK Genel Sekreterliği, 2016).

Başbakanlık Koordinasyon Merkezi'nin de harekâta yönelik benzer açıklamaları MGK'nın bildirisi ile birlikte değerlendirildiğinde harekâtın amaçlarını şu şekilde ifade etmek mümkündür:

- DEAŞ terör örgütünü sınırdan uzaklaştırarak özellikle Türkiye'nin sınır illerini hedef alan roket-füze tehditlerini önlemek ve sınır güvenliğini sağlamak,
- PYD/YPG-PKK terör örgütünün Suriye'deki karışıklık ortamından faydalanarak ABD desteğiyle fiili bir durum oluşturarak doğu-batı yönünde Afrin-Ayn-el Arap (Kobani) kantonlarını birleştirerek Suriye'nin kuzeyinde özerk ya da bağımsız bir terör devleti oluşumuna engel olmak,
- Bölge halkının güvenliğini sağlayarak göç sorununu bitmesini sağlamak,
- Türkiye'nin sınırları içinde ve dışında PYD/YPG-PKK terör örgütüne karşı güvenliğini sağlamak (Edebali, 2018: 78-79),
- Çoğunluğunu rejime muhalif olan Türkmen ve Arapların oluşturduğu Özgür Suriye Ordusu (ÖSO)'nun desteklenerek Türkiye'nin Suriye'de yürüteceği faaliyetlerde yerelde önemli bir partner haline gelmesini sağlamak (Taşkıran, 2017),
- DEAŞ ile mücadele yürüten koalisyonun bir parçası olunduğunu somut olarak göstermektir.

Fırat Kalkanı Harekâtı Süreci

Terör örgütü PYD/YPG-PKK, 2014 yılından itibaren ABD desteğiyle alan kazanarak Türkiye'nin kırmızıçizgimiz diye belirttiği Fırat'ın batısında elinde bulundurduğu Afrin'e ilaveten Menbiç'i de ele

geçirmiştir. PYD/YPG-PKK'nın Suriye'nin kuzeyinde terör devleti oluşturma ihtimalinin kuvvetlenmesi sonucu Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın verdiği talimatla 24 Ağustos 2016 Perşembe günü harekât başlamıştır.

Fırat Kalkanı Harekâtı 24 Ağustos 2016 tarihinde başlayıp, 29 Mart 2017 tarihine kadar 218 gün süren önemli bir sınır ötesi harekâttir. Harekâta Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) Hava Kuvvetleri, Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na bağlı komando birlikleri ve Özel Kuvvetler Komutanlığı'nın tabur seviyesindeki birliklerinden oluşan 4 bin TSK personeli ile Sultan Murat Tümeni, Ahrar uş-Şam, Ceyş el-Tahrir, El-Mutasım Tugayı, Nureddin Zengi Hareketi, Selahaddin Tugayı ve Hamza Tümeni bileşenlerinden oluşan 7 bin Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) mensubu katılmıştır (Yeşiltaş vd., 2017: 22).

TSK – ÖSO tarafından harekât 4 aşamalı olarak icra edilmiştir (Polat, 2020: 65-68):

Birinci aşama: Cerablus-Sajur Aşaması (24-28 Ağustos 2016),

İkinci aşama: Çobanbey-Dabık Aşaması (3 Eylül-16 Ekim 2016),

Üçüncü aşama: Dabık-El-Bab Aşaması (17 Ekim-20 Aralık 2016),

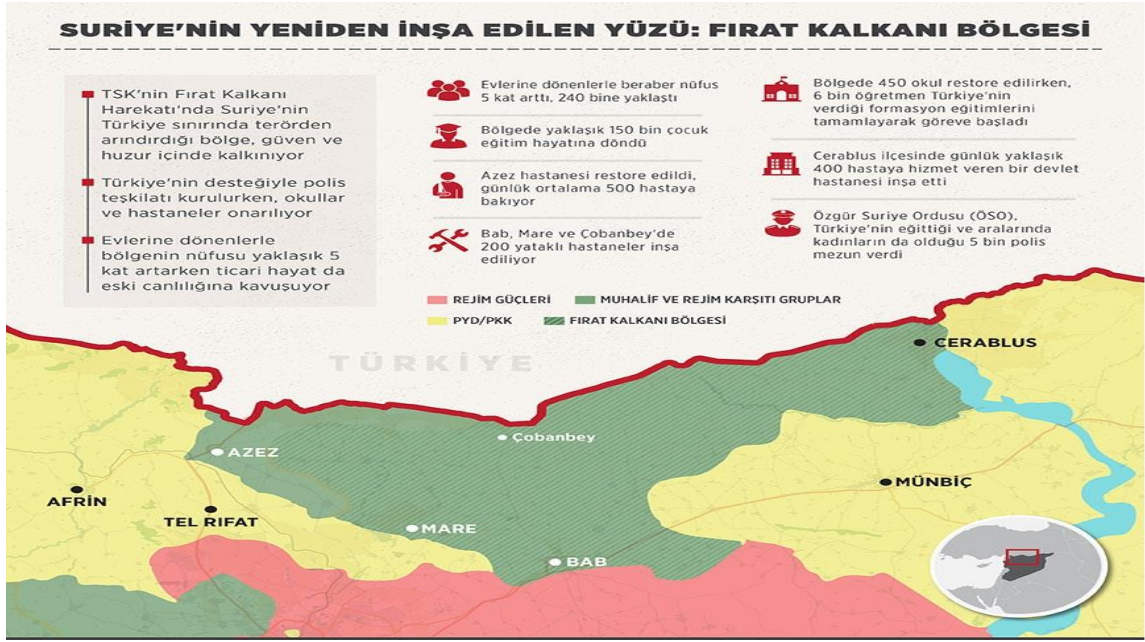
Dördüncü aşama: El-Bab Aşaması (21 Aralık 2016-30 Mart 2017).

Türk Silahlı Kuvvetleri harekâtın başlangıcından itibaren hava ve kara unsurlarıyla sahada icrada bulunmuştur. M60 A3 tankları, ZMA-15 taktik tekerlekli araçlar, obüs bataryaları, savaş uçakları, Fırtına Obüsleri (T-155), Çok Namlulu Roket Atarlar (ÇNRA) ile harekâta etkin bir şekilde yer alarak birinci aşamada yer alan Cerablus'u (15 saatte) ve çevre köyleri ÖSO ile kısa sürede ele geçirmiştir (Polat, 2020: 66). Çobanbey bölgesindeki belirlenen alanların alınmasıyla muhaliflerin elinde olan Azez-Mare-Çobanbey ile Cerablus hattı birleştirilmiştir.

Harekât esnasında sivillerin zarar görmemesi ve terör örgütlerinin propaganda amaçlı kullandıkları sivillerin de hedef olduğu ve harekâta zarar gördükleri yönündeki gerçek dışı iddialarını geçersiz kılmak için TSK tarafından azami dikkat gösterilmiş, ulusal ve uluslararası camiaya yönelik sürekli bilgilendirme yapılmıştır.

DEAŞ'ın motivasyon alanı ve direnç merkezi olan Dabık'ın ele geçirilmesi için ilerleyen TSK-ÖSO birlikleri burada bir direnişle karşılaşmış olsalar da, Cerablus-Çobanbey-Dabık hattı birleştirilerek önemli bir alan hâkimiyeti sağlanmıştır. Harekât özellikle güneye doğru ilerledikçe Suriye Rejimi ile PYD/YPG-PKK terör örgütü de TSK-ÖSO'ya karşı saldırıya geçmişlerdir. TSK ve ÖSO'nun DEAŞ'a karşı yürütmekte olduğu bir operasyon esnasında direkt hedef alınmadıkları halde Suriye Rejimi ile PYD/YPG-PKK terör örgütünün saldırıya geçmeleri düşündürücü olduğu kadar birlikte hareket etikleri yönünde de izlenim uyandırmaktadır.

Harekâtın en zorlu ve karmaşık aşaması DEAŞ terör örgütünün Suriye'deki Rakka şehri gibi sıklet merkezleri arasında yer alan ve ağır tahkimatlar yaptığı El-Bab'ın alınması aşamasıdır. El-Bab şehrinin alınması PYD/YPG-PKK terör örgütünün Afrin ve Kobani (Ayn-el Arap) kantonları arasında tampon bölge oluşturularak kantonların birleştirilmesi suretiyle Türkiye'nin güneyinde bir terör devleti oluşturma hayallerinin tam olmasa da geçersiz kılınması yolunda avantaj elde edilmiştir. Suriye Rejimi açısından bakılacak olursa Türkiye sınırına doğru ilerleme girişimlerinin önü kesilmiştir.

Şekil 2: FKH Sonucu Suriye'de Fırat'ın Batısında Oluşan Harita (Kako vd., 2018).

Harekâtın toplam süresi göz önüne alındığında yaklaşık 100 gün gibi bir süre DEAŞ'ın El-Bab'da direnmesi ki, bu durumda Rakka ve Musul'da DEAŞ'a karşı yürütülen operasyonların yavaşlaması (Kasapoğlu, 2017: 3) önemli bir faktör olup, terör örgütünün ne denli bir silah ve militan takviyesi yaptığını göstermektedir. El-Bab'ın da alınması ile Suriye'nin kuzeyinde 90 km uzunlukta 40 km derinlikte bir bölge ele geçirilerek güvenli hale getirilmiştir. Ancak Menbiç'e düzenlenmesi düşünülen harekât ABD'nin PYD/YPG-PKK terör örgütünün Fırat'ın doğusuna çıkarılacak sözü nedeniyle gerçekleştirilememiştir (Özalp, 2018: 169-186).

Harekâtın başka bir ülkede gerçekleştirilmesi, koordinasyon gerektirmesi, 15 Temmuz gibi bir darbe girişimini çok kısa bir süre önce yaşamış bir ordu ile yapılması, TSK ile birlikte hareket eden ÖSO'nun düzenli bir yapıya sahip olmayan toplama bir yapı olması ve birbirleriyle rekabet halinde olmaları olumsuz sayılabilecek faktörlerdir. Tüm bu olumsuz etkenlere rağmen harekâtın kısa bir sürede ve başarıyla sonuçlandırılması bölgesel ve küresel güçlerin beklentilerinin ötesinde olup, terör örgütlerine ve onların destekçilerine bir mesaj niteliğindedir.

Fırat Kalkanı Harekâtının Sonuçları

Fırat Kalkanı Harekâtının Türkiye'nin hem güvenliği hem de dış politikası açısından çok önemli sonuçları olmuştur. Bunlar:

- Türkiye ve Özgür Suriye Ordusu (ÖSO), Fırat Nehri'nin batısında yer alan Cerablus, Çobanbey, El-Bab gibi önemli kentler ile DEAŞ'ın manevi olarak önemli gördüğü bir yerleşim olan Dabık ve harekât bölgesinde yer alan 200'ün üzerinde kırsal yerleşim alanını ele geçirmiştir.
- Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) 67 şehit ve 245 yaralı, Özgür Suriye Ordusu ise yaklaşık 600 şehit ve 2000'e yakın yaralı ile harekâtı tamamlamıştır. Toplam 2015 km² alan terörist unsurlardan temizlenmiş ve güvenli hale getirilmiştir. Bu güvenli alana Türkiye'ye göç eden Suriyeli mültecilerden bir kısmı dönüş yapmıştır (Timeturk, 2017).
- Harekât süresince 2288'i ölü olmak üzere toplam 2705 DEAŞ'lı terörist ve 322'si ölü olmak üzere 344 PYD/YPG-PKK mensubu terörist etkisiz hale getirilmiştir (Milliyet, 2017).
- DEAŞ'ın siyasi, askeri, stratejik ve operasyonel gücünü kaybetmeye başlamasına neden olmuştur.

- e) DEAŞ'tan boşalan bazı bölgelere yine bir terör örgütü olan ABD-Rusya destekli PYD/YPG-PKK girmiştir.
- f) Türkiye Suriye'de kendisinin dâhil olmadığı ve kabul etmediği hiçbir durumun geçerli olmayacağını sahada da kanıtlamıştır.
- g) Türk Silahlı Kuvvetleri 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan hain darbe girişimine rağmen güçlü olduğunu göstermiş ve çok önemli bir başarı elde etmiştir.
- h) Türkiye, hem terör örgütüne hem de terör destekçilerinin güneyinde oluşturulmaya çalışılan terör kuşağını ve projesini geçersiz kılacak bir darbe indirmiştir.
- i) Türkiye dostluğunun ne kadar değerli şartlar oluştuğunda ise düşmanlığının ne denli caydırıcı olduğunu göstermiştir.
- j) Türkiye'nin her zaman öne sürdüğü ve mülteci yükünü hafifletecek güvenli bölge için rol model oluşturacağı bir alan kazanılmıştır.
- k) Küresel bir tehdit oluşturan DEAŞ terör örgütü sınırlarından tamamen uzaklaştırılmıştır.
- l) Uluslararası bazı platformlarda Türkiye karşıtı ülke ve örgütlerin dillendirdiği DEAŞ ile ilişkili olduğu imajı somut olarak geçersiz kılınmıştır.
- m) Harekâtın başarısı sonucu Türkiye ABD'ye Rakka operasyonu için teklifte bulunmasını sağlamıştır.
- n) Türkiye, "sahada güçlü olan masada da güçlü olur" anlayışıyla Suriye'nin kuzeyinde somut olarak varlık göstermeye başlamış, askeri ve diplomatik manevra alanı elde etmiştir.

Fırat Kalkanı Harekâtına Tepkiler

Türkiye'nin kendi kararı ile gerçekleştirdiği Fırat Kalkanı Harekâtı'na bölgeden ve dünyadan çeşitli tepkiler gelmiştir. Suriye Dışişleri Bakanlığı harekâtın meşru olmadığını ve egemenliklerinin ihlal edildiğini ifade etmiştir. Suriye Rejimi'nin en büyük destekçileri olan Rusya ve İran devletlerin toprak bütünlüklerine uluslararası hukuk çerçevesinde hareket edilmesi gerektiğini belirterek rejimle diyalog kurulmasını ifade etmişlerdir. Fransa ve İsrail de DEAŞ ile mücadelede birlikte hareket ettikleri Türkiye'ye açık olarak desteklerini belirtmişlerdir. ABD'nin harekâtın başlangıç günlerinde ifade ettiği destek söylemlerinin yerini sonraki günlerde kaygı verici şekilde ifadeler almıştır (Terzioğlu, 2018: 612-614).

Harekâta gelen tepkilere bakıldığında Türkiye'nin DEAŞ ile mücadele vurgusu ve harekât alanının özellikle DEAŞ'ın elinde bulunan Türkiye-Suriye sınır hattındaki topraklar olması nedeniyle genel olarak olumlu karşılandığını söyleyebiliriz. Türkiye'nin rejim karşıtı olan muhaliflerin destekçisi olması, onlara alan açması ve savaşın seyrini Suriye Rejimi aleyhine değiştiriyor olması gibi gerekçeler nedeniyle Suriye Rejimi harekâtı kınarken, onun destekçileri olan İran ile Rusya Türkiye'nin Suriye'deki merkezi yönetim ile ilişki kurmasının gerektiğini belirtmişlerdir. Tepkilere bakıldığında Suriye Rejimi ile bölge ülkeleri olan İran ve Rusya'nın aynı tarafta olduğunu ve Türkiye'nin Suriye'de belirleyici ülke konumuna gelmesine karşı olduklarını göstermektedir. Batı'nın ise DEAŞ nedeniyle özellikle uluslararası kamuoyu etkisiyle Türkiye'nin mücadelesine olumlu baktığı ve desteklediği görülmektedir.

Zeytin Dalı Harekâtı (ZDH) (20 Ocak 2018 – 24 Mart 2018)

Türkiye'nin terör örgütünden temizlemeyi amaçladığı Afrin'in Fırat'ın batısında kalan bir bölge olması ve Rusya'nın özellikle hava sahasında etkin olması nedeniyle birlikte hareket etme ihtiyacı ortaya

çıkıştır. Rusya'da Putin, Türkiye'de Erdoğan'ın iktidarı ile başlayan Türk-Rus ilişkilerindeki gelişmeler 2004 yılından itibaren ivme kazanmıştır. Türkiye ile Rusya arasındaki ilişkilere bakıldığında en son üst düzey bir yetkilinin 1972 yılında Türkiye'yi ziyaret ettiği göz önüne alındığında, "Arap Baharı" ayrı tutulacak olursa kayda değer şekilde geliştiği söylenebilir. (Çelikpala, 2007: 282-283).

Suriye'de yaşanan iç savaş nedeniyle Esad özelinde yaşanan fikir ayrılıkları ile ilişkilerde yaşanan olumsuz durum, 2015 yılında yaşanan Rus uçağının düşürülmesi sonrası zirveye çıkmıştır. Gerginlik, Kazakistan Devlet Başkanı Nur Sultan Nazarbayev'in devreye girmesiyle yerini olumlu bir havaya bırakmıştır. Rusya'nın Suriye'nin toprak bütünlüğü, toplumsal barışın sağlanması ile demokrasinin etkin kılınarak halkın söz sahibi olması gibi konulardaki tavrı Türkiye ile ortaktır (Ayata, 2017: 1-3).

Harekâtla ilgili kısma geçmeden önce hedefteki kent olan Halep'in Afrin ilçesi ve Suriye İç Savaşı'nın çıkması ve 2012 yılında rejimin geri çekilmesi sonucu kenti ele geçiren PYD ile ilgili bilgi vermek uygun olacaktır.

Afrin

Afrin, Suriye'nin kuzeybatısında Halep vilayetine bağlı ve Türkiye'nin Hatay ile Kilis illerine sınır konumunda bulunan bir ilçedir. Suriye'de yaşanan iç savaş öncesi nüfusu 200 bin civarındayken iç savaşla birlikte yaşanan göçler sonucunda nüfusunun 500 binin üzerine çıktığı tahmin edilmektedir. Suriye İç Savaşı ile merkezi hükümetin silahlı ve idari güçlerini kentten çekmesi sonucu Türkiye'nin terör örgütü olarak ilan ettiği Kürdistan İşçi Partisi (PKK)'nin Suriye uzantısı PYD/YPG tarafından ele geçirilmiş ve 2014 yılında Suriye'de ilan ettikleri 3 kantondan (Cizire-Kobani-Afrin) biri olmuştur.

Afrin'de ilçe merkezi ile birlikte Raco, Şeyh Hadid, Bülbül, Cenderis, Maabatlı, Şeran beldeleri ve 365 civarında köy yerleşim alanı bulunmaktadır (Kara, 2019: 327). Suriye'de Kürtlerin Cezire, Ayn-el Arap (Kobani) ile birlikte en fazla yaşadığı ve yaklaşık yarısını barındırdığı bir bölgedir (Bozbuğa, 2015).

Kürtler tarafından, Suriye'de Kürtlerin yaşadıkları bölgeler "Batı Kürdistan" olarak ifade edilmektedir. Kamışlı, Kobani (Ayn-el Arap) gibi Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı yerlerden biri olarak bilinen Afrin'in önemi Kürtlerin kurmak istedikleri sözde Büyük Kürdistan'ın Akdeniz'e açılan kapısı olarak görülmesidir. Irak'taki Irak Kürt Bölgesel Yönetimi ile birlikte Türkiye, İran ve Batı Kürdistan olarak adlandırdıkları Suriye'deki alanların birleştirilmesi sonucu kurulacak sözde Büyük Kürdistan Devleti'nin varlık gösterebilmesini denize çıkması koşuluna bağlamaktadırlar.

Afrin'e PKK terör örgütü tarafından önem verilmesinde ise Amanos Dağları aracılığıyla Türkiye'ye militan ve lojistik destek sağlanarak eylem gerçekleştirilmesi için kullanılması ile kuruluş yıllarından itibaren örgütlenme oranının ve halk içinde en fazla taban kazanılan bölgelerden olması bulunmaktadır. Bu faktörlerin oluşmasında bölgenin dağlık ve demografik yapısı etkilidir.

PYD/YPG Terör Örgütü

Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı sonrasında yıkılması, topraklarının İtilaf Devletleri'nce işgal edilmesi ile bölge hem yeni kurulan devletler hem de bölgede yaşayan halklar için sıkıntılı bir sürece neden olmuştur. Bu halklardan biri olan Kürtler Osmanlı Devleti içerisinde birlikte yaşarken, I. Dünya Savaşı sonrasında İran, Irak, Türkiye ve Suriye sınırları içerisinde yaşamaya başlamışlardır. Kürtler Suriye'de Afrin, Kamışlı, Ayn-el Arap (Kobani) gibi kentlerde yaşamakla beraber hem burada yaşayanların bir kısmı hem de Suriye'nin diğer bölgelerinde yaşayanların önemli bir bölümü Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında yaşanan Kürt isyanları sonucu bölgeye gelmişlerdir.

Fransa'dan 1946'da bağımsızlığını kazanarak kurulan Suriye Arap Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarından itibaren azınlık durumunda olan Türkmenler ve Kürtlere yaklaşımı olumlu olmaması, 1970'te

iktidara gelen Baas Partili Esad ailesi döneminde Kürtlerin önemli bir bölümüne vatandaşlık dahi verilmemiştir. Tüm bunlara rağmen Kürtler, Suriye siyasetinde aktif bir şekilde var olma mücadelesi vermişlerdir.

Suriye politikasında Kürtlerin hakları için mücadele eden birçok legal siyasi parti olmakla beraber, terörist başı Abdullah Öcalan'ın talimatıyla terör örgütü PKK'nın Türkiye dışında Kürtlerin yaşadığı yerlerde de örgütlenmesi çağrısıyla 2003 yılında Suriye'nin Kamışlı kenti merkez seçilerek PKK'nın Suriye kolu PYD kurulmuştur. 2011 yılında Suriye'ye de sığınan Arap Baharı'nın etkisiyle diğer Kürt siyasi hareketlerinin tersine Suriye muhalefetinin karşısında ve Esad Rejimi'nin yanında yer almıştır. Esad'ın Suriye'nin kuzeyinde müttefiki olarak görünen PYD iç savaşın yayılması ve rejimin çekilmesiyle Afrin, Malikiye, Ayn-el Arap (Kobani) da dâhil pek çok yeri savaşmadan ele geçiren örgüt, Halk Savunma Birlikleri (YPG) adı altında PYD'nin silahlı kanadı haline gelmiştir (Uzun, 2016: 13).

PYD haricindeki Kürt hareketleri arasında tam bir birlikteliğin olmaması ve rejimin de PYD'yi desteklemesi sonucu kısa sürede etkinlik kazanmış ve silahlı güç olan YPG'nin baskıcı ve sert uygulamalarıyla rakiplerini bastırmıştır. Etnik anlamda üstünlük kuran PYD/YPG terör örgütü özellikle 2014 yılında DEAŞ'ın Ayn-el Arap'a (Kobani) saldırması sonrasında Batı'nın özellikle ABD'nin desteğiyle önemli bir güç haline gelmiş ve DEAŞ ile mücadelede sahadaki en önemli aktör olmuştur. Kısa süre içinde Fırat'ın doğusunda kalan Suriye'nin kuzeyinin tamamı ile Fırat'ın batısında kalan alanda da Menbiç ve Afrin'e sahip olmuştur.

Amaç olarak Suriye'nin kuzeyinde özerk ya da bağımsız statüde bir yapılanmaya sahip olmak isteyen örgüt Menbiç ve Afrin arasını da birleştirmek istediye de bu hedefleri Türkiye'nin bu yerler arasında önce FKH ile tampon bölge kurması, ardından ZDH ile Afrin'i kaybetmesiyle darbe almıştır. BPH ile de Tel Abyad ve Resulayn'ı kaybeden örgütün Fırat'ın doğusundaki otoritesi sarsılmıştır.

Zeytin Dalı Harekâtı'nın Gerekçesi

Türkiye, Fırat Kalkanı Harekâtı ile Suriye'de somut bir şekilde varlık göstermeye başlayarak güvenliği için tehdit oluşturan ve küresel düzeyde eylemler yapan DEAŞ terör örgütünü sınırlarından uzaklaştırmayı başarmış, Afrin ile Menbiç arasında tampon bir bölge kurma amacını gerçekleştirmiştir. Ancak etnik anlamda bir Kürt Devleti kurma amacı güden ve ABD'nin eğitim, lojistik ve diğer alanlarda direkt desteklediği, Rusya'nın ise konjonktüre göre kullandığı hatta Moskova'da siyasi büro açmalarına izin verdiği PYD/YPG-PKK terör örgütü günden güne alan kazanarak etkisini artırmıştır.

Fırat Kalkanı Harekâtı ile Türkiye, kırmızı çizgimiz diye belirttiği Fırat'ın batısındaki PYD/YPG-PKK terör örgütünün kantonları birleştirme hayalini tam olarak ortadan kaldırmayı gerçekleştirememiştir. Bunda ABD'nin terör örgütünü Türkiye'ye söz verdiği halde Menbiç bölgesinden çıkarmaması ve 2012 yılından itibaren ellerinde tuttıkları Afrin ile Menbiç'in, El-Bab güneyinden birleştirilme ihtimalinin bulunmasıdır.

Türkiye Afrin'i PYD/YPG-PKK terör örgütü açısından stratejik olarak değerlendirmekte ve Akdeniz'e açılmanın kapısı olarak görmektedir. Bu nedenle bu bölgenin TSK tarafından harekâtlarla alınması önem arz etmiştir. Operasyona temel oluşturan ve operasyonu hızlandıran asıl etken ise ABD öncülüğünde Suriye'de kurulan [Birleşik Ortak Görev Gücü-Doğal Kararlılık Harekâtı](#) Merkezi'nin yaptığı açıklamada Suriye Demokratik Güçleri içinden 30 bin kişilik "Suriye Sınır Güvenlik Gücü" kurulacağı ve görev alanının Suriye'nin Irak ve Türkiye sınırı olduğunun belirtilmesidir (Al-Tamimi, 2018).

Zeytin Dalı Harekâtı da bir önceki harekâttaki olduğu gibi Türkiye'nin uluslararası hukuktan kaynaklanan yasal hakları, BMGK'nın terör ve teröristlerle mücadelesine yönelik 1624 (2005), 2170

(2014) ve 2178 (2014) sayılı kararları ile BM Sözleşmesi'nin 51. maddesinde belirtilen "Meşru Müdafaa Hakkı" kapsamında Suriye'nin bütünlüğünü bozmayacak şekilde gerçekleştirilmiştir (Köylü, 2018: 80).

Zeytin Dalı Harekâtı'nın Amaçları

Zeytin Dalı Harekâtı'nın amaçları arasında Türkiye'nin sınır güvenliğinin sağlanması ile bölgede etkili olan ve istikrarsızlık oluşturan terör örgütleri PYD/YPG-PKK ile DEAŞ'a darbe vurulmak istenmesi yatmaktadır. Türkiye açısından bu terör örgütleri arasında hiçbir fark bulunmayıp, her ikisi de Türkiye ve bölge devletleri açısından tehlike arz etmektedir (Özçelik ve Acun, 2018: 11-12).

TSK tarafından yapılan açıklamada da harekâtın amacı "Hudutlarımızda ve bölgede güvenlik ve istikrarı sağlamak maksadıyla, Suriye'nin kuzeybatısındaki Afrin bölgesinde PKK/KCK/PYD-YPG ve DEAŞ'a mensup teröristleri etkisiz hale getirmek ve dost ve kardeş bölge halkını bu terör örgütlerinin baskı ve zulmünden kurtarmak" şeklinde ifade edilmiştir (BBC, 2018).

Zeytin Dalı Harekâtı'nın Süreci

Türkiye planladığı harekâtle ilgili olarak Rusya ile yapılan ikili görüşmelerden sonra Afrin'deki Rus askerleri Tel Rıfat bölgesine çekilmiş ve Türkiye, Suriye'yi Rusya üzerinden bilgilendirmiştir. 20 Ocak 2018 Cumartesi günü TSİ ile 17.00'da Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın talimatıyla başlayan harekâta TSK 72 savaş uçağıyla hava desteğı vererek (Temir ve Yıldız, 2018: 383-386) terör örgütünün uzun bir süredir yaptığı yığınakları, lojistik yolları ve silah depolarını hedef alarak imha etmiş ve kara birliklerinin harekât alanına girmesinin önü açılmıştır.

ZDH'na TSK ile birlikte Sultan Murat, Sultan Mehmet Fatih, Sultan Süleyman, Muntasır Billâh, Ahrar el Şarkiye, Feylak El-Şam, Cephe Şamiye, Hamza Tümeni başta olmak üzere çok sayıda ÖSO grubu katılmıştır (Özçelik ve Acun, 2018: 17). Bu grupların içinde yer aldığı Özgür Suriye Ordusu'na bağlı 30 grup harekâtın hemen öncesinde 30 Aralık 2017 tarihinde birleşerek Suriye Milli Ordusu ismiyle yeni bir örgütlenmeye gitmişlerdir. Bu yeni örgütlenmeye daha sonra İdlib kökenli olan gruplar da dâhil olmuş ve hâkim olunan alan ile silahlı unsurların sayısı da artmıştır. Zeytin Dalı Harekâtı sırasında insansız hava araçları bir önceki harekâttan daha aktif olarak özellikle operasyon alanı ile ilgili bilgi alınmasında kullanılmış, medyayla somut veriler sürekli paylaşılarak terör örgütünün olumsuz propagandası engellenmek istenmiş ve farklı dillerde bilgilendirmeler yapılmıştır (Korkmaz, 2018).

ZDH hedefleri üç aşamada gerçekleştirilmiştir:

Birinci aşama:(21 Ocak-13 Mart 2018)

İkinci aşama:(13 Mart-18 Mart 2018)

Üçüncü aşama: (18 Mart 2018-24 Mart 2018).

Birinci aşama, yoğun hava harekâtı ve kara unsurlarının ateş desteğı ile 7 ayrı noktadan başlatılmış, öncelik olarak Türkiye'ye yakın sınır hatlarının kontrolü şeklinde gerçekleştirilmiştir. PYD/YPG-PKK terör örgütünün uzun bir süredir savunma hazırlıkları yaptığı tüneller, kontrol kuleleri, barikatlar, silah ve cephane depoları, hendekler gibi önleyici noktalar yok edilmiştir. Direnç noktalarının ortadan kaldırılmasıyla terör örgütü mensupları çekilmek zorunda kalmıştır. Bu safhanın sonucu olarak Darmık, Bursaya ve Kurni Dağları gibi stratejik tepe ve bölgeler ile Bülbül, Racu, Cenderis gibi beldeler, kırsal alanda yer alan köy ve köy altı yerleşimler ele geçirilerek kontrol altına alınmıştır (Özçelik ve Acun, 2018: 18-28).

İkinci aşama yoğun şehir savaşlarının yaşanacağı ve uzun bir süre olacağı Afrin merkezinde gerçekleşmiş; ancak beklentinin aksine 5 gün gibi bir sürede tamamlanmıştır. Bu safhada terör örgütü mensupları savaşımadan Rusların giriş yaptıkları Tel Rıfat bölgesi ile Esad Rejimi ve İranlı Şii

militanların kontrolündeki Halep'in Nubul ve Zehra bölgelerine kaçmışlardır. Bu esnada teröristler kendilerine verilen çok sayıda araç, silah ve mühimmatı da bölgede bırakmıştır (Özçelik ve Acun, 2018: 29-30).

Şekil 3: ZDH Sonucu Suriye'nin Kuzeyini Gösteren Harita (Dünya, 2018).

Üçüncü aşama daha çok imar, inşa ve idari anlamda güvenli bir şehrin kurulmasına yöneliktir. Afrin'in şehir merkezinin de terörden arındırılmasıyla halkın ihtiyaçlarını önceleyen sosyal anlamda hizmet verecek kuruluşlar aktif hale getirilmiş, yerel halkın demografik yapısı da düşünülerek yeni ve kabul edilebilir bir yönetim oluşturulması sağlanmıştır. Ayrıca evlerini terk edenlerin tekrar dönüşünün sağlanması, alt ve üst yapı faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, asayiş ve yeniden yapılanma gibi istikrara yönelik girişimler yapılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Afrin'de yaşayan halka yönelik hem kamunun imkânları noktasında hem de sivil toplum kuruluşlarını seferber ederek her anlamda halkın sıkıntılarına çare olmaya çalışmıştır.

Aylarca sürmesi beklenen harekâtın 2 ay gibi kısa sayılabilecek bir zaman zarfında tamamlanması PYD/YPG'yi ve destekleyicilerini adeta şaşkına uğratmıştır. Bu sonucun elde edilmesinde TSK-ÖSO'nun uyum içerisinde hareket etmesi, yerel halka öncelik verilerek sahiplenilmesi, TSK'nın teknolojik üstünlüğünü sahaya yansıtması ve YPG'nin yerel halktan zorla silâhına aldığı kişilerin savaştan kaçması önemli etkenlerdir (Orhan, 2018a: 16-17).

Zeytin Dalı Harekâtı'nın Sonuçları

Zeytin Dalı Harekâtı'nın Türkiye'nin güvenliği ve dış politikası açısından sonuçları ise şu şekildedir:

- PKK'nın kuruluş yıllarından itibaren taban kazandığı ve örgütlü olduğu, 2012 yılından itibaren de kendisiyle iltisaklı Suriye kolu PYD-YPG tarafından ele geçirilmiş olan Türkiye sınırındaki bir alan terör örgütünden temizlenmiştir.
- Türkiye'nin ulusal çıkarları söz konusu olduğunda yalnız kalması durumunda dahi kararlı duruşuyla sonuç alabileceği ve bölgesinde güçlü bir aktör olduğu kanıtlanmıştır (Serper, 2018).
- Afrin üzerinden Doğu Akdeniz'e ulaşma planları yapan PYD/YPG-PKK terör örgütü kuşağı tamamen engellenmiştir.
- Hatay, Kilis, Gaziantep başta olmak üzere bu bölgede yer alan Türkiye'nin sınır illerinin güvenliği geniş ölçüde sağlanmıştır.
- Fırat Kalkanı bölgesinin güvenliği sağlanarak Cerablus'tan başlayan hat kesintisiz şekilde İdlib bölgesiyle birleştirilmiştir.

- f) Terör örgütünün Amanos Dağları üzerinden Türkiye'de eylem yapma durumu ortadan kaldırılmıştır. Bu durum Türkiye'nin ulusal güvenliğine katkı anlamında önemlidir.
- g) Türkiye Fırat'ın batısındaki PYD/YPG-PKK hâkimiyet alanını Menbiç ve Tel Rıfat bölgeleri dışında daraltmış ve kalan bu bölgeler ile Fırat'ın doğusundaki alanlar için baskı unsuru oluşturma avantajı elde etmiştir.
- h) Türkiye'nin Arap Dünyası ile coğrafi irtibatının kesilme ihtimali ortadan kaldırılmıştır.
- i) Özellikle ABD'nin ÖSO'nun sahada zayıf olduğu ve harekât kabiliyetinin yetersiz olduğu gerekçeleri destek verildiğinde hem DEAŞ'a hem de PYD/YPG-PKK'ya karşı başarılı olabileceğini bir kez daha kanıtlamıştır.

Operasyon öncesinde Afrin kent merkezi ve kırsalında Suriye Demokratik Birlik Partisi (PYD)/Halk Koruma Birlikleri (YPG)-Kürdistan İşçi Partisi (PKK), Suriye Demokratik Güçleri (SDG) ile Irak ve Şam İslam Devleti (DEAŞ) terör örgütlerine mensup 10-13 bin teröristin bulunduğu (Varlık, 2019: 7) tahmin edilmekle birlikte, harekât sırasında terör örgütünün bu zamana kadar kısa bir sürede aldığı en ağır darbe olmuştur. Harekâtın Tel Rıfat bölgesini içine alacak şekilde genişlememesi bu harekâtın eksikliği olup, bunda Rusya'nın arabulucu rolü ve askerlerini oraya konuşlandırması ile Esad Rejimi'nin PYD/YPG-PKK ile anlaşması etkili olmuştur.

Zeytin Dalı Harekâtı, Fırat Kalkanı Harekâtı'na kıyasla daha zor bir coğrafi alan ve daha dar alanda daha fazla terör örgütü militanına karşı yapılmış olsa da TSK ve ÖSO'nun askeri taktikleri ve iyi koordine olmalarıyla 58 gün gibi çok kısa bir zaman diliminde gerçekleştirilmiştir. Bu durum, Türkiye'nin askeri kapasite ve yeterlilik anlamında önemli ve caydırıcı bir güç olduğunu göstermesi açısından önemli bir başarıdır (Orhan, 2018b).

Harekâtın ilk günlerinde direniş gösteren terör örgütünün sonraki günlerde pek kayda değer bir direniş sergilemeden kırsaldan Afrin kent merkezine çekilmesi ancak burada da mücadele etmeyerek şehri terk etmeleri askeri açıdan TSK ile boy ölçüşmeyeceğinin ve diğer bölgelerde özellikle ABD eliyle hazıra konduğu izlenimi vermektedir. Türkiye'nin Afrin Harekâtı sonrasında YPG'nin Rusya'yı sorumlu tutması ile terör örgütünün ABD'ye bağımlılığı artarken Suriye'deki Türkiye-Rusya ilişkilerini güçlendirmesine katkı sağlamıştır. Ayrıca harekât sonucunda ÖSO Suriye kuzeyinde önemli bir alanı kontrol eden bir güç alanı haline gelmiştir.

ZDH, Türkiye'nin siyasi ve askeri açılardan aynı zamanda diplomatik yollardan destekleyerek elde ettiği önemli bir başarıdır. Türkiye bu harekâtla hem PKK-PYD-YPG koridoru ya da terör koridorunu imha ederken hem de aynı zamanda Arap-İslam Dünyası ile bağıını koparmasına neden olacak gelişmelere kayıtsız kalmayacağını kanıtlamıştır. Suriye muhalefeti açısından ise hâkimiyet alanını Esad Rejimi'nin hâkimiyeti altındaki Lazkiye'den Fırat'ın batı kıyısında bulunan Cerablus şehrine kadar uzanan kesintisiz bir hatta sahip olmasını ve İdlib Bölgesi de dâhil edildiğinde Suriye'nin kuzeyinde Türkiye sınırında önemli bir alanı kontrol etmesini sağlamıştır. Türkiye bölgesel ve küresel devletlerin birbirleri arasındaki sorun alanlarını zamanında ve doğru kullanarak kazanmasını bilmiştir (Bayraktar, 2018: 4-5).

Zeytin Dalı Harekâtı'na Tepkiler

Zeytin Dalı Harekâtı ile ilgili olarak ülke içinden gelen tepkilere bakıldığında HDP haricinde tam bir birlikteliğin sağlandığını ve harekâtın desteklendiğini söylemek mümkündür. Türkiye uluslararası alanda harekâtla ilgili olarak haklılığını belirten açıklamalarda bulunmuş, çoğu ülke ve kuruluş ile temas kurmuştur. Harekâtla ilgili birçok ülke görüş belirtmiştir. Bu görüşler şu şekildedir:

Rusya; Kremlin'e yakın İzvestiya Gazetesi'nde yer alan haberlerde Türkiye'nin Afrin'e yönelik başlattığı Zeytin Dalı Harekâtı'nın Amerika Birleşik Devletleri'nin uyguladığı politikalar nedeniyle gerçekleştiğini ve kendi varlığını korumak için Kürtleri kullandığını belirtilmiştir. Gazetede harekât için "işgal girişimi" ifadesinin kullanılması da resmi açıklama olmasa da Rusya'nın bakış açısını yansıtmaya bakımından önemlidir (Temir ve Yıldız, 2016: 387-395).

ABD, tüm kesimlerin DEAŞ'a odaklanması gerektiğini ve ZDH'na müdahil olmayacaklarını belirtmiştir. Fransa başlangıçta olumsuz yaklaşım sergilese de daha sonra Almanya, İngiltere, Katar, Azerbaycan gibi ülkelerle, Türkiye'nin ulusal güvenliğine yönelik terörle mücadelesinde meşru hakkının olduğunu ve destek verdiklerini ifade etmişlerdir. İran, Türkiye'nin yürüttüğü harekâtın bir an önce durdurulmasını ve terörü artıracaklarını ifade etmiştir. Mısır'ın açıklamasında Suriye'nin egemenliğine aykırı olduğunu ve siyasi çözüme katkısının olmadığı dile getirilmiştir. Ayrıca Irak, Bulgaristan, İsveç ve Güney Kıbrıs Yönetimi de harekât aleyhinde açıklamalarda bulunmuşlardır.

Fransa'nın isteği üzerine toplanan BMGK Türkiye'ye itidalli olması gerektiğini belirtirken, Avrupa Parlamentosu Türkiye'nin hemen operasyon alanından çıkmasına yönelik kararı onaylamıştır. Arap Birliği (AB) müdahaleyi endişeyle karşıladığını bildirmiştir. NATO tarafından yapılan açıklamada ise Türkiye'nin bulunduğu bölgenin sorunlu olduğuna dikkat çekilmiş, harekâta ölçülü ve dengeli olunması vurgulanmıştır (Varlık, 2019: 5).

Tepkilere bakıldığında Fırat Kalkanı Harekâtı'na göre uluslararası alandaki kuruluş ve devletlerden Türkiye'ye yönelik daha fazla tepkinin geldiğini ve özellikle bölge devletlerinin operasyondan derin endişe duyduklarını, karşı olduklarını ifade etmek mümkündür. Avrupa'nın büyük devletleri olan Almanya ve İngiltere'nin harekâtı desteklemeleri uluslararası alanda Türkiye'ye karşı bir baskının oluşmasını da engellemiştir. Türkiye'nin çoğu konuda olduğu gibi bu harekât sırasında da Azerbaycan ve Katar gibi devletlerin yanında olduğunu, güçlü bir bağ oluşturulduğunu, sonraki yıllar içinde özellikle bölgesel meseleler ve sahip oldukları enerji kaynakları dolayısıyla önemli ortaklar olacağı söylenebilir.

Barış Pınarı Harekâtı (BPH) (9 Ekim 2019-25 Kasım 2019)

Türkiye FKH ve ZDH ile Suriye'nin kuzeyinde Fırat'ın batısında kalan bölgelerde hem DEAŞ'a hem de PYD/YPG-PKK terör örgütüne büyük darbeler vurmuştur. Bu harekâtlar sonucunda Türkiye'nin güneyinde oluşturulmak istenen terör koridoru ya da terör devleti projesi etkisizleştirilmişse de Fırat'ın doğusunda ABD'nin paravan olarak kurduğunu Suriye Demokratik Güçleri (SDG) adı altında eğitim, lojistik, askeri malzeme ve araç gereçler ile desteklediği PYD/YPG-PKK terör örgütünün varlığı tehdit oluşturmaya devam etmektedir.

Türkiye gerçekleştirmiş olduğu Barış Pınarı Harekâtı'nı da önceki harekâtlarda olduğu gibi BM Sözleşmesi'nin 51. maddesi ve BMGK kararlarında yer alan "meşru müdafaa hakkı" kapsamında değerlendirerek hukuki bir zeminde yapıldığını tüm dünyaya deklare etmiştir (Yeni Şafak, 2019).

Harekâta en başından itibaren karşı olan SDG'nin hamisi ABD, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a tehditkâr ifadeler içeren ve PYD/YPG'li bir teröristle anlaşma yapmasını belirten diplomatik terbiyeden uzak bir mektup yollanmıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından bu mektuba adeta cevap niteliğinde 9 Ekim 2019'da "Türk Silahlı Kuvvetlerimiz Suriye Milli Ordusu (SMO) ile birlikte Suriye'nin kuzeyinde PYD/YPG-PKK ve IŞİD terör örgütlerine karşı Barış Pınarı Harekâtı'nı başlatmıştır. Amacımız güney sınırlarımızda oluşturulmaya çalışılan terör koridorunu yok etmek ve bölgeye barış ve huzuru getirmektir" açıklaması ile harekât başlatılmıştır (Anadolu Ajansı, 2019).

Harekâta TSK ile birlikte SMO'na bağlı [Ahrar El-Şark](#), Süleyman Şah Tugayı, [Hamza Tümeni](#), [Sultan Murat Tugayı](#), [Ceş-ul İslam](#), [Şam Cephesi](#), [Faylak el-Majd](#), [Şam Lejyonu](#), [Ahrar uş-Şam](#), [Ceş-ul Ahrar](#), Sultan Mehmed Fatih Tugayı, Muntasır Billâh ve Semerkant Tugayı gibi çok sayıda gruptan Suriyeli muhalif katılmıştır.

Harekâta ilk olarak hava kuvvetlerine bağlı uçaklar ile kara unsurlarına bağlı obüs ve topçu ateşleri kullanılarak belirlenen cephanelik, sığınak, depo, askeri araçlar vs. imha edilmiş, ardından TSK ve SMO mensupları Tel Abyad ve Resulayn'ın farklı bölgelerinden ilerleyişe geçmişlerdir. Operasyona 40 bin Mehmetçik ile 20 bin civarında SMO unsurunun katıldığı (Yeni Şafak, 2019) düşünüldüğünde önceki harekâtlara kıyasla daha büyük çapta olduğu göze çarpmaktadır.

Türkiye BPH ile Fırat'ın doğusunda kalan bölgede sınır hattından itibaren yaklaşık 30-32 km derinliğe sahip güvenli bir alan oluşturmak istemiştir. PYD/YPG-PKK terör örgütünün hüküm sürdüğü sınır bölgesinin bu alan teröristlerden temizlenerek güvenli hale getirilmek, terör devleti projesine bir darbe daha vurmak ve Türkiye'deki Suriyeli mültecileri bu güvenli alana yerleştirmek amaçlanan hedefler arasındadır.

Şekil 4: Barış Pınarı Harekâtı İle Hedeflenen Olası Güvenli Bölge (Haberler, 2019).

Barış Pınarı Harekâtının Sonuçları

Harekâtın devam ettiği 17 Ekim 2019 tarihinde ABD Başkan Yardımcısı Pence ile Cumhurbaşkanı Erdoğan ve heyetler arasındaki görüşme sonucunda yapılan anlaşmayla;

- SDG'nin sınırdan 32 km çekilmesi için operasyona 120 saat ara verildiği,
- PYD/YPG'den ağır silahların toplanacağı ve 32 km derinlikteki alanda yaptığı tahkimatların kaldırılacağı,
- Türkiye'nin DEAŞ ile mücadelede ABD ve koalisyonla çalışmaya devam edeceği,
- PYD/YPG'nin çekildiği bölgenin güvenliğinin Türkiye'de olacağı ve DEAŞ'lılar ile de Türkiye'nin sorumlu olacağı,
- ABD'nin Türkiye'ye yönelik uygulamaya aldığı ve alacağı tüm yaptırımları kaldıracağı,
- ABD ve Türkiye'nin Suriye'nin toprak bütünlüğü konusunda mutabık olacağı ve güvenli bölgede eşgüdüm içerisinde olacağı kararlaştırılmıştır (Congar, 2019).

Türkiye'nin ABD ile anlaşma yapması, Rusya'yı da Türkiye ile anlaşma yapma durumuna yöneltmiş ve Rusya 120 saatlik süreye ilaveten 150 saatlik bir süre istemiştir. İki ülke arasında

'Mutabakat Muhtırası' ile Fırat'ın doğusundaki PYD/YPG-PKK terör örgütünün durumu ile ilgili birtakım kararlar alınmıştır. 22 Ekim 2019 tarihinde alınan kararlara göre;

- Türkiye ve Rusya Suriye'nin bütünlüğü ve Türkiye'nin milli güvenliği noktasında hemfikir olduğu,
- Tel Abyad ve Resulayn arasında PYD/YPG-PKK terör örgütünden arındırılan alanın mevcut durumun korunacağı,
- Menbiç ve Tel Rıfat bölgelerinde de dâhil olmak üzere Fırat'ın doğusundaki PYD/YPG-PKK terör örgütü mensuplarının 150 saat içinde sınırdan 30 km geriye çekileceği,
- Mültecilerin geri dönüşü için birlikte çalışılacağı,
- Sınır hattı boyunca 10 km (Kamışlı hariç) alanda Türk-Rus ortak devriyesinin gerçekleştirileceği kararlaştırılmıştır (Telci, 2019: 13).

Fırat'ın doğusunda kalan PYD/YPG-PKK terör örgütü elindeki 444 km uzunluk ve 32 km derinlikteki tüm alana düzenlenmesi planlanan harekât bu anlaşmalar neticesinde Tel Abyad- Resulayn arasındaki 120 km uzunlukta ve M4 otoyolunun da dâhil olduğu yaklaşık 32 km derinlikteki alanın kontrol edilmesi ile son bulmuştur.

Şekil 5: Barış Pınarı Harekâtı Sonucu Oluşan Harita (Haberturk, 2019).

BPH sonucunda 700'den fazla terörist etkisiz hale getirilmiş, PYD/YPG-PKK terör örgütü elinde bulunan Tel Abyad ve Resulayn ilçeleri ele geçirilerek TSK ve SMO unsurlarının yerleşmesi sağlanmıştır. Sınır hattındaki bu bölgenin alınmasıyla terör koridoru bir kez daha akamete uğratılmıştır (Bayraktar, 2019: 16-17). Harekâtın bir önemi de PYD/YPG-PKK terör örgütüne Fırat'ın doğusunda yapılan ilk harekât olması ve en güçlü olduklarını düşündükleri alanda önemli bir toprak parçasını kaybetmeleridir.

BPH, Türkiye'nin küresel güçler olan ABD ve Rusya'ya Suriye'de kendini kabul ettirdiği en somut göstergedir. Türkiye bu harekâtle milli güvenliğine tehdit oluşturmaya devam eden terör örgütüne FKH, ZDH dışında tüm riskleri göze alabileceğini ve haksız bir şekilde elinde tuttuğu topraklarda rahat olmaması gerektiğini göstermiştir.

Harekât esnasında PYD/YPG-PKK terör örgütü Rusya'nın arabuluculuğu sonunda Suriye Rejimi ile yapılan anlaşma gereğince idaresinde bulunan Menbiç ve bazı bölgelerde yönetimi rejime devrederek TSK ve SMO saldırılarından korunmak istemiştir. Türkiye'nin askeri ve diplomasi anlamındaki caydırıcılığı Suriye Rejimi'ne terör örgütü ile savaşmak zorunda kalmadan topraklarının bir kısmını ele

geçirme fırsatı vermiştir. Bu duruma rağmen rejimin terör örgütü ile askeri, siyasi ve ekonomi (özellikle petrol üretimi ve satışı) alanlarında işbirliğini devam ettirmesi ve TSK ile arasında tampon oluşturması düşündürücüdür.

Bariş Pınarı Harekâtına Tepkiler

BPH öncesinde Suriye'ye yönelik TBMM'de görüşülen tezkereye HDP haricinde Ak Parti, CHP, MHP, İyi ve Saadet Partilerinin evet oyu vermeleri, harekâtın toplumun çoğunluğu tarafından benimsendiğini ve meşruluğunu göstermesi bakımından önemlidir (Telci, 2019: 15). ABD'den BPH'na yönelik çelişkili ve suçlayıcı açıklamalar yapılmıştır. Trump Türkiye'nin Suriye'yi işgal ettiğini dile getirirken, Senatör Lindsey Graham Kürt müttefiklerinin saldırıya uğradığını ve Türkiye'ye ciddi sonuçlarının olması gerektiğini ifade etmiştir. ABD Türkiye'ye yönelik özellikle engelleyici olduğunu varsaydığı ekonomik yaptırımlara başvurarak bunu uygulama yoluna gitmişse de, varılan ABD-Türkiye anlaşması sonucu uygulamaya konulan ve konulacak yaptırımlar kaldırılmıştır.

BM'nin acil toplantısının ardından Almanya, İngiltere, Fransa, Belçika ve Polonya Türkiye'nin harekâta bir an önce son vermesini belirterek karşı olduklarını belirtmişlerdir. AB Komisyonu ve Parlamento Başkanları da harekâtın durdurulması gerektiğini ve güvenli bölge için maliyet üstlenmeyeceklerini ifade etmişlerdir. Rusya lideri Putin, DEAŞ'ın tekrar etkinlik kazanmasına neden olacağını belirtse de net bir ifade belirtmemiştir. NATO Türkiye'nin milyonlarca Suriyeliye ev sahipliği yaptığını belirterek operasyonun ölçülü olmasını ifade etmiştir. Kanada, İtalya, Ermenistan, İsrail, Mısır harekâtı kınadıklarını belirtirken; Hollanda, Norveç Türkiye'ye silah satışını askıya aldıklarını belirtmişlerdir. İran ve Irak Kürt Bölgesel Yönetimleri harekâtı endişeyle karşıladıklarını; Katar, Azerbaycan ve Pakistan Türkiye'nin yanında ve harekâtın meşru olduğunu ifade etmişlerdir.

Harekâta gelen uluslararası tepkilere bakıldığında genel olarak olumsuz bir yaklaşımın söz konusu olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum özellikle ABD ve Avrupalı Devletlerin yıllardır her yönden destekledikleri sahadaki güçleri olan PYD-YPG terör örgütünün TSK karşısında uzun süreli dayanamayacağı ve DEAŞ'ın tekrar etkinlik kazanması endişesidir. Her anlamda terör örgütlerinin saldırısına uğrayan ve hedefinde yer alan müttefikleri Türkiye'nin yanında bulunması beklenen ABD ve diğer NATO devletlerinin bir terör örgütünü korumak için bu denli sertleşmeleri düşündürücüdür (BBC, 2019).

SONUÇ

Suriye'de devam eden iç savaş ortamı ve siyasi istikrarsızlığın kaynağında "Arap Baharı" ile küresel ve bölgesel güç merkezlerinin Doğu Akdeniz Bölgesi'nde tespit edilen enerji kaynakları üzerinde hâkimiyet kurma ve mevcut enerji kaynaklarının Batılı ülkelere nasıl taşınacağı hususlarındaki fikir birliği sağlayamamaları yer almaktadır. Özellikle 2000'li yılların başından itibaren enerji geçiş üssü olma hedefi olan Türkiye'nin güneyinde ayrı bir devlet ya da yapı oluşumuna müsaade etmeyeceğini deklare etmesini de bu doğrultuda değerlendirmek gerekir.

Suriye İç Savaşı sonrası PKK terör örgütünün Irak'ın kuzeyindeki yapılanmasını, şartlardan faydalanarak Suriye kolu PYD/YPG üzerinden Suriye'ye de taşınması ve DEAŞ ile mücadele ediyor algısı sonucu Batı'nın özellikle de ABD'nin desteğiyle geniş bir alanı geçirmesi Türkiye'nin tehdit algısına Suriye'nin kuzeyini de eklemiştir. Türkiye, uluslararası hukuktan doğan haklarını kullanarak ulusal güvenliğine tehdit olarak gördüğü DEAŞ ve PYD/YPG-PKK terör örgütü unsurlarını kaynağında yok etmek amacıyla sınır ötesi harekâtlar gerçekleştirmiştir. İlk olarak 5 Mayıs 1983 tarihinde Irak'ın kuzeyine yapılan harekâttan günümüze kadar farklı tarihlerde Irak ve Suriye'de sınır ötesi harekâtlar icra edilmiştir.

Sınır ötesi harekâtların bu ülkelerde icra edilmesinin gerekçesi terör örgütlerinin Irak ve Suriye'yi merkez olarak kullanmaları ve barınmalarıdır. Türkiye'nin Suriye'deki terör tehdidini yok etmek için alan hâkimiyeti kazanan DEAŞ ve PYD/YPG-PKK terör örgütlerini hedef aldığı FKH, ZDH ve BPH ile Suriye'deki dengeleri hem askeri hem de siyasi anlamda değiştirdiği söylenebilir.

Türkiye harekâtlarla sınırlarını güvence altına almak, milli güvenliğini sağlamak ve Orta Asya ile Körfez Ülkeleri'nin doğalgaz ve petrolünü Batı'ya taşımada güneyinde oluşturulmaya çalışılan alternatif güzergâhlara izin vermemeyi amaçlamaktadır. Doğu Akdeniz'de keşfedilen yeraltı kaynakları, Türkiye'nin Suriye üzerinde önemle durmasının etkenlerinden bir diğeridir.

Türkiye Suriye'nin kuzeyine gerçekleştirdiği üç sınır ötesi harekâtle kendisine dayatılmak istenen güneyindeki terör devleti projesine karşı askeri güç kullanarak oyun bozucu olduğunu göstermiştir. Türkiye Suriye'nin toprak bütünlüğü ve bölünmezliği savı ile egemen ve toplumsal barış içinde yaşayan bir Suriye'yi desteklediğini sürekli vurgulamış, komşu bir ülke olarak kendisinin de yaşananlardan olumsuz etkilendiğini ifade etmiştir. Ayrıca yapılan harekâtların bazı çevrelerce işgal girişimi nitelendirilmesine karşı çıkararak terör örgütlerinden temizlediği bölgelerde kalıcı olmadığını ve şartlar oluştuğunda geri çekileceğini de belirtmiştir.

DEAŞ ve PYD/YPG-PKK terör örgütlerinin etkinlik kazandığı zaman dilimleri ile terör örgütlerinin ele geçirdikleri alanların adeta el değiştirme durumuna bakıldığında aynı merkezden kurgulandığı ve yönetildiği izlenimi uyandırmaktadır. Ayrıca her iki terör örgütünün hedefinde Türkiye'nin olması, arka plandaki uygulayıcıların kurmak istediği sözde Büyük Kürdistan hedefleri ve güçlü bir Türkiye istememeleri de bu fikri destekler mahiyettedir.

Türkiye ABD ile başlayan ancak daha sonra tek başına devam ettirmek zorunda kaldığı eğit-donat projesi ile Suriyeli muhaliflerden oluşan dağınık güçleri birleştirerek yerel ve eğitimli bir destek gücüne kavuşmuştur. TSK tarafından eğitilen ve donatılan bu güçler SMO adı altında bir ordu hüviyeti haline gelmiştir. Sahayı bilen ve yerel halktan oluşan bu ordu Türkiye'nin hem başarısını kolaylaştırmış hem de kabulünü artırmıştır. Suriye İç Savaşı'nın belli bir süre daha devam edeceği ve devletlerin direkt kendilerinin değil yerel unsurlar ile yürüttüğü vekâlet savaşları göz önüne alındığında Türkiye'nin yerel unsurlardan oluşan SMO'nun hem niteliğini hem de niceliğini daha da artırması gerekmektedir.

ABD'nin Türkiye ile NATO müttefiki olmasına rağmen terör örgütünü desteklemesi ve Rusya'nın PKK'yı bir terör örgütü olarak görmemesi, bu terör örgütünün Suriye uzantısı PYD/YPG'yi harekâtlar sırasında Türkiye'den korumaya çalışması güven açısından sorgulanması gereken tutumlardır. Rusya'nın bu tutumunda, Türkiye'nin Suriye üzerindeki etkisini kırmak ve kendisine tamamen uyum sağlayan bir Suriye oluşturma amacı yürüttüğü söylenebilir. Ayrıca PKK-PYD/YPG gibi kullanışlı bir terör örgütünü tek başına ABD'ye bırakmama kaygısı da bu tutumuna ilave edilebilir.

Her üç harekâtı da başarılı şekilde yürüten TSK'nın askeri kapasitesi, operasyonel aktivitesi ve sahada işbirliği yaptığı SMO ile uyumu başarıda önemli rol oynamaktadır. Ayrıca harekâtların başarısında Türk Savunma Sanayi'nde son zamanlarda yapılan teknolojik atılımların ve ortaya çıkarılan ürünlerin de büyük payı vardır. Türkiye'nin savunma alanında dışa bağımlılığının azalması, kendi askeri araç ve donanımlarını kullanması başarısını ve saygınlığını artırmaktadır.

Türkiye, gerçekleştirdiği operasyonlar ile sınırları içinde bitirme noktasına getirdiği terör örgütü PYD/YPG-PKK'yı sınırları dışında da Irak'ta "Pençe" harekâtlarıyla etkisini kırmıştır. Suriye sınırında her anlamda desteklenerek dağınık formdan düzenli forma sokulmak istenen ve 80-100 bin civarında kapasitesi olduğu iddia edilen terör örgütünün varlığının her ne pahasına olursa olsun yok edilmesi gerekmektedir. Her harekâtın bir sonraki harekât için yol açıcı olduğu düşünüldüğünde ve Türkiye'deki siyasi iradenin kararlı duruşu sayesinde bunun fazla sürmeyeceği de söylenebilir. Çalışma, Türkiye'nin

Suriye'ye düzenlediği harekâtlar çerçevesinde terör örgütleri ile onları destekleyen bölgesel ve küresel güçlere rağmen sahadaki askeri başarısını diplomatik olarak da kanıtlayarak etkin olduğunu, kendisinin kabul etmediği bir planı yeri geldiğinde tüm risklere karşı bozabileceğini kanıtlaması açısından dikkate değerdir.

KAYNAKÇA

- Akdemir, S. (2000). Suriye'deki Etnik ve Dini Yapının Siyasi Yapının Oluşmasındaki Rolü, *Avrasya Dosyası Üç Aylık Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 201-237.
- Al-Tamimi, A. J. (2018, 20 Ocak). "*Dispatch: The Syrian Democratic Forces' Border Guards*". Aymenn Jawad Al-Tamimi Blog. <http://www.aymennjawad.org/2018/01/dispatch-the-syrian-democratic-forces-border>.
- Anadolu Ajansı, (2019, 9 Ekim). Barış Pınarı Harekâtı Başladı. 30 Mart 2020 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/baris-pinari-harekati/baris-pinari-harekati-basladi/1607139> adresinden erişildi.
- Arı, T. (2006). *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*. Alfa Yayınları.
- Ayata, A. (2017). Suriye Krizinin Türkiye-Rusya İlişkilerine Etkileri, *Researcher: Social Sciences Studies*, 5(10), 1-3.
- Bayraktar, B. (2018). *Zeytin Dalı Harekâtı, Bölgesel Konjonktür ve Zeytin Dalı Harekâtı*. ORSAM Yayınları.
- Bayraktar, B. (2019). Barış Pınarı Harekâtı'nın Sonuçları, *Kriter Dergi*, (41), 16-17.
- BBC, (2018, 21 Ocak). 5 Soruda Türkiye'nin Afrin'e Yönelik Zeytin Dalı Harekâtı. 20 Mart 2020 tarihinde <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-42766283> adresinden erişildi.
- BBC, (2019, 9 Ekim). Barış Pınarı Harekâtı: Dünyadan Tepkiler. 08 Nisan 2020 tarihinde <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-49991916> adresinden erişildi.
- Bozbuğa, R. (2015, 5 Ocak). *Suriye Kürtleri: Suriye'nin Kuzeyinde Etnik Yapı ve Kürt Nüfusu*. 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü, <https://www.21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/orta-dogu-ve-afrika-arastirmalari-merkezi/suriye-kurtleri-suriyenin-kuzeyinde-etnik-yapi-ve-kurt-nufusu>.
- Congar, K. (2019, 18 Ekim). *Türkiye ile ABD Arasında Varılan 13 Maddelik Anlaşmada Neler Var?*. Euronews. <https://tr.euronews.com/2019/10/17/turkiye-ile-abd-arasinda-varilan-13-maddelik-anlasmada-neler-var>.
- Çelikpala, M. (2007). "1990'lardan Günümüze Türk-Rus İlişkileri", *Avrasya Dosyası*, 13(1), 282-283.
- Çölükoğlu, E. (2019, 22 Kasım). *Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Yaptığı Sınır Ötesi Askeri Harekâtlar*. Uluslararası Politika Akademisi. <http://politikaakademisi.org/2019/11/22/turk-silahli-kuvvetlerinin-yaptigi-sinir-otesi-askeri-harekatlar/>.
- Dağı, Z. (2002). *Kimlik, Milliyetçilik ve Dış Politika: Rusya'nın Dönüşümü*. Boyut Yayın Grubu.
- Deutsche Welle, (2016, 24 Ağustos). "*Almanya: Türkiye meşru hakkını kullanmaktadır*". 24 Mart 2020 tarihinde <https://www.dw.com/tr/almanya-t%C3%BCrkiye-me%C5%9Fru-hakk%C4%B1n%C4%B1-kullanmaktad%C4%B1/a-19499675> adresinden erişildi.
- Dünya, (2018, 26 Mart). *Zeytin Dalı, hedefine Tel Rifat'la ulaşacak*. 10 Kasım 2020 tarihinde <https://www.dunya.com/gundem/zeytin-dali-hedefine-tel-rifatla-ulasacak-haberi-408866> adresinden ulaşıldı.
- Edebali, M. A. (2018). "*Objektif Ulusal Çıkar Kavramı: Kıbrıs Barış Harekâtı ve Fırat Kalkanı Harekâtı*". (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Göçer, İ. ve Çınar, S. (2015). Arap Baharı'nın Nedenleri, Uluslararası İlişkiler Boyutu ve Türkiye'nin Dış Ticaret ve Turizmine Etkileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(10), 5.
- Gök, N. (2019). "Suriye Krizi'nin Türkiye'ye Yansımaları (2011-2017)". *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 103-104.
- Gözen, R. (2010). Son Dönem Türk Dış Politikasının Analizi: Kimlik, Strateji, Siyaset. A. R. Usul (Ed.), *Yükselen Değer Türkiye, Araştırma Raporları* (ss.115-145). MÜSİAD Yayını.
- Haberler, (2019, 10 Ekim). *Barış Pınarı Harekâtı Başladı! Barış Pınarı Harekâtı Nedir, Nereleri Kapsıyor?*. 12 Kasım 2020 tarihinde <https://www.haberler.com/baris-pinari-harekati-basladi-baris-pinari-12513374-haberi/> adresinden erişildi.
- Habertürk, (2019, 9 Kasım). *İşte Barış Pınarı Harekâtı'nda Son Durum!*. 10 Kasım 2020 tarihinde <https://www.haberturk.com/son-dakika-iste-baris-pinari-harekati-ndan-son-durum-haberler-2538922> adresinden erişildi.
- İsmayil, G. (2017). "Ortadoğu'da Son Dönem Türkiye-Rusya İlişkileri (Suriye Krizi Örneğinde)". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (45), 182.
- Jackman, S. S. (2009). Political Success in War: A Criterion for Success. *Kansas: School of Advanced Military Studies United States Army Command and General Staff College Fort Leavenworth*, 2.
- Kako, A., Koparan, Ö. ve Tok, L. (2018, 18 Ocak). *Suriye'nin Yeniden İnşa Edilen Yüzü: Fırat Kalkanı Bölgesi*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriyenin-yeniden-insa-edilen-yuzu-firat-kalkan-bolge/1034488>.

- Kara, A. (2019). Ortaçağ Haçlı Kontluklarından Günümüz Suriye Kantonlarına: Bir Değerlendirme. *Academic Platform Journal of Islamic Researches*, 3(3), 327.
- Kasapoğlu, C. (2017). Fırat Kalkanı Harekâtı ve El-Bab Operasyonu: Stratejik Bir Değerlendirme. *EDAM Dış Politika ve Araştırmalar Merkezi*, 3.
- Korkmaz, S. C. (2018, 26 Mart). *Asimetrik Savaşta Önemli Bir Zafer: Zeytin Dalı*. ORSAM. <https://orsam.org.tr/tr/asimetrik-savasta-onemli-bir-zafer-zeytin-dali/>.
- Köylü, M. (2018). Suriye, PYD/YPG Yapılanması ve Zeytin Dalı Harekâtı. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 5(11), 75-80.
- Milliyet, (2017, 30 Mart). Fırat Kalkanı Harekâtının 216 Günlük Bilançosu. 23 Mart 2020 tarihinde <https://www.milliyet.com.tr/gundem/firat-kalkani-harekatinin-216-gunluk-bilancosu-2423279> adresinden erişildi.
- Orhan, O. (2018a). *Zeytin Dalı Harekâtı içinde, Zeytin Dalı Harekâtı Sonrası Afrin*. Orsam Yayınları.
- Orhan, O. (2018b). *Zeytin Dalı Harekâtı'nın Muhtemel Siyasi Sonuçları*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz-haber/zeytin-dali-harekatinin-muhtemel-siyasi-sonuclari/1097198>.
- Özalp, M. (2018). “Türkiye'nin Suriye'ye Düzenlemiş Olduğu Fırat Kalkanı Operasyonu”. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(18), 169-186.
- Özçelik, N. ve Acun, C. (2018). “Terörle Mücadelede Yeni Safha Zeytin Dalı Harekâtı”. SETA Yayınları.
- Pabst, M. (2017). “Sechs Antworten Auf Aktuelle Fragen, Der Krieg in Syrien”. *Politische Studien, Hamns-Seidel-Stiftung*, 68(471), 25-27.
- Polat, D. Ş. (2020). Türkiye'nin Suriye'nin Kuzeyindeki Askerî Harekâtının Amaçları ve Sonuçları. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 16(33), 65-68.
- Serper, E. (2018, 25 Ocak). Zeytin Dalı Harekâtı ve Terörle Mücadele. TASAM. <https://tasam.org.tr-TR/Icerik/50178/zeytindaliharekativeterorlemucadele>.
- Şen, S. (2004). *Ortaoğu'da İdeolojik Bunalım: Suriye Baas Partisi ve İdeolojisi*. Birey Yayıncılık.
- Taşkıran, C. (2017, 4 Nisan). *Fırat Kalkanı Harekâtı ve Amaçları Üzerine*. Devlet İki Aylık Fikir ve Kültür Dergisi. http://devlet.com.tr/makaleler/y201-FIRAT_KALKANI_VE_AMACLARI_UZERINE.html.
- Telci, İ. N. (2019). Askeri ve Diplomatik Zafer Olarak Barış Pınarı Harekâtı. *Ortaoğu Analiz Uluslararası Siyaset Dergisi*, 10(90), 13-15.
- Telli, A. (2012). “Mısır Devrimi'nde Sosyal Medyanın Rolü”, *Bilge Strateji*, 4(7), 66.
- Temir, E. ve Yıldız, F. (2018). Zeytin Dalı Harekâtı'nın Rus Basınına Yansıması: İzvestiya Gazetesi Örneği. *Avrasya Uluslar arası Araştırmalar Dergisi*, 6(15), 383-397.
- Terzioğlu, S. S. (2018). “Uluslararası Hukuk Açısından Fırat Kalkanı Harekâtı'nın Meşruluğu Sorunu”. *TBB Dergisi*, 134, 612-614.
- Timeturk, (2017, 30 Mart). Fırat Kalkanı Harekâtı Bitti. 10 Nisan 2020 tarihinde <https://www.timeturk.com/firat-kalkani-harekati-bitti/haber-5571199> adresinden erişildi.
- Toraman, İ. (2015). *Arap Baharı ve Suriye*. (Yüksek Lisans Tezi). Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova.
- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı, (2017). *Türkiye'nin DEAŞ ile Mücadelesi*, 18 Mart 2020 tarihinde <https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/deas%CC%A7%20frans%C4%B1zca.pdf> adresinden erişildi.
- Türkiye Cumhuriyeti Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, (2016). *MGK Basın Bildirisi, para. 3*, 22 Mart 2020 tarihinde <http://www.mgk.gov.tr/index.php/30-kas-m-2016-tarihli-toplant> adresinden erişildi.
- Uzun, H. (2016). “Suriye İç Savaşı Aktörlerin Ağ Bağ Teorisi Yöntemiyle İncelenmesi”, *ANKASAM İşlevsel Çalışmalar Raporu*, 1, 13.
- Varlık, A. B. (2019). Zeytin Dalı Harekâtı Hakkında Politik ve Askerî Değerlendirme. *Merkez Strateji Enstitüsü Bilgi Notu 015*, 5-7.
- Yalçınkaya, N., ve Yalçınkaya, H. (2017). “Arap Baharı'nın Türkiye-Suriye Üzerine Sosyo-Ekonomik Yansımaları”. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (43), 84.
- Yeni Şafak (2017, 24 Ağustos). 21'inci Yüzyılda Bir Zafer: Fırat Kalkanı. 11 Kasım 2020 tarihinde <https://www.yenisafak.com/dunya/21inci-yuzyilda-bir-zafer-firat-kalkani-2784901> adresinden erişildi.
- Yeni Şafak, (2019, 9 Ekim). Cumhurbaşkanı Erdoğan açıkladı: *Barış Pınarı Harekâtı başladı*. 06 Nisan 2020 tarihinde <https://www.yenisafak.com/dunya/buyuk-baris-harekati-3509754> adresinden erişildi.
- Yeşiltaş, M., Seren, M., ve Özçelik, N. (2017). *Fırat Kalkanı Harekâtı Harekâtın İcrası, İstikrarın Tesisi ve Alınan Dersler*. SETA Yayınları.
- Yüce, S. (2016). “Rusya'nın Suriye'deki Varlığının Nedenleri”. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (11), 270-273.

EXTENDED ABSTRACT

By 2010, unemployment, inflation, freedom of expression, cost of living and the single level and negativity experienced in the political sphere began to cause the people to react against existing administrations whose demands for democracy, freedom and equality. The protests, which first began on December 17, 2010, when Muhammad Buazizi, a traveling salesman, burned himself in Tunisia, soon spread to almost all of the geography, including countries such as Yemen, Algeria, Egypt, Libya. The process, which began with protests, caused a clampdown among the people as a result of the authorities' harsh and intrusive attitude to this situation. As a result of these events, called the Arab Spring, the overthrow and renewal of power in some countries led to reforms in some countries, while in some countries, such as Syria, the conditions of the civil war environment were revealed.

The Arab Spring, which also spread to Syria in the first months of 2011, began with the demands of the people for a free and equal life, democratic representation in the political sphere, and the cost of living to be eliminated, the protests spread throughout the country in a short time as a result of the repressive and harsh interventions of the Assad administration in Syria. The Assad administration has been under pressure for years, and the opposition, led by the Syrian Organization of the Muslim Brotherhood, and segments that feel excluded from the administration, have tried to take the spread of events as an opportunity. Opponents of Assad's Rule, who soon took control of many cities, attempted to create their own administration by removing those who belong to power here from office.

As a result of the loss of state authority, unity between the opposition elements, which already literally does not exist, began to manifest itself, and different administrations emerged in different cities. Daesh, which was established in Iraq as an extension of the terrorist organization Al-Qaeda, but soon gained a completely independent structure, has become the dominant element, capturing many points in both Iraq and Syria. The terrorist organization Daesh, which provides militants from the local population and from many parts of the world, has learned to prevail in Syria against both the Syrian Army and dissidents who are in a fragmented state.

These developments in Syria, Turkey's neighboring country with the longest land border, have also been of close concern to Turkey. On the other side of the border, the Syrian extension of the PKK terrorist organization, the PYD and its armed element, the YPG/YPJ, and another terrorist organization, Daesh, took complete control of Turkey's border with Syria, creating both a national security problem and a situation that was completely contrary to Turkey's national interests. The fact that the terrorist organization Daesh, known for its barbarism and brutality, continues to exist on its borders and attacks border cities such as Kilis, Gaziantep, Hatay, and the PKK/PYD-YPG terrorist organization, which aims to create a so-called Great Kurdistan state, has increased its dominance in the area every day has made Turkey's intervention in the north of Syria mandatory.

In Operation Euphrates Shield, the first operation launched to destroy terrorist centers and terrorists nesting in northern Syria, on the one hand, the Daesh terrorist organization was targeted and tried to be removed from the border line, and on the other hand, the PKK/PYD-YPG terrorist organization was tried to prevent the unification of structures they called cantons. In Operation Euphrates Shield, control of the territory controlled by the Daesh terrorist organization on the Turkish border fell into the hands of elements of the Free Syrian Army, in which they acted together with the Turkish Armed Forces. In addition, the project of the PKK/PYD-YPG terrorist organization to unite cantons has suffered a major blow. The missing aspect of the operation is that Menbic, which despite the promise of the United States, did not remove the PKK/PYD-YPG terrorist organization, was again not captured due to a US promise.

After the terrorist organization Daesh quickly lost its dominance in both Syria and Iraq after the coup that took place in Turkey, the PKK/PYD-YPG, a terrorist organization, tried to fill its place, especially in Syria, and captured many points. The fact that this terrorist organization continued to want to extend to the Mediterranean by connecting Afrin and other cantons just below the Euphrates Shield Operation Zone, continued to carry out attacks through the Amanos Mountains, especially in and around Hatay, and this situation threatened Turkey's security, led to the execution of Operation Olive Branch.

With Operation Olive Branch, Afrin and its surroundings, the only place where the PKK/PYD-YPG terrorist organization has any hope of opening up to the Mediterranean in Syria, have come under the control of

the Turkish Armed Forces and elements of Free Syria. Thus, while the terrorist organization's project to unite the cantons completely collapsed, Afrin, one of the cities that the PKK considers an important place such as Kandil and has held since the beginning of the Civil War, was cleared of terrorist elements and taken under control. Because of Russia's involvement in Operation Olive Branch, the fact that the Tel Rifat region remained in the hands of the terrorist organization constitutes the missing aspect of the operation.

Turkey has weakened the hand of the PKK/PYD-YPG terrorist group west of the Euphrates River, which forms the northwestern part of Syria. But the course of the terrorist organization towards nationalization, especially with the support of the United States, in the east of the Euphrates, rightly alarmed Turkey, bringing it to the brink of a new operation. In addition, the United States has constantly changed the name of the terrorist organization and announced that Syria will protect its border with Turkey east of the Euphrates through elements it has trained, which led to the start of Operation Spring of peace.

Turkey wanted to create a safe zone in an area up to a depth of about 30 km from its border with the peace Spring operation. In this way, he wanted to break the effectiveness of the terrorist organization in this region as well as resolve it by ensuring the return of about 4 million refugees that it harbors within its borders and whose economic cost is increasing every day. However, the operation was shorter than expected, and Turkey was able to rid Tel Abyad and Rasalayn of terrorism. By signing separate agreements with Russia and the United States, he has proven on the field that nothing can happen in spite of himself in the east of the Euphrates.

In this study, Turkey's struggle against the winning terrorist organizations, which began with the influence of the Arab Spring in Syria, one of Turkey's southern neighbors, and soon turned into a civil war as a result of the disappearance of state authority, was discussed. The Euphrates Shield, Olive Branch and spring of peace operations carried out against both Daesh and PKK/PYD-YPG terrorist organizations that harm Turkey's national security, national and international interests were considered in terms of justification, purpose, process, results and reactions and tried to evaluate Turkey's achievements..